

Slutreplik: Kärnkraftens bidrag är inte oersättligt

Svenska Dagbladet den 23 december 2023

Det har inkommit tre repliker på vår debattartikel "Vänta med statligt stöd till ny kärnkraft". Nilsson (SvD 18/12) samt Blomgren, Henrekson och Sandström (BHS) (SvD 19/12) lyfter fram olika problem med ett elsystem som bygger på förnybar elproduktion. Berggren och Karabag (SvD 21/12) menar att kostnaden för kärnkraft sjunker när den byggs i långa serier. I den här slutrepliken bemöter vi kommentarerna. Vi lyfter även fram alternativ till ny kärnkraft, och förespråkar att marknaden ska göra teknikvalen.

Generellt stämmer det att elproduktion blir billigare om den byggs i standardiserade serier. Dock råder stor osäkerhet kring vilken kärnkraftsdesign som är bäst. Småskaliga modulära reaktorer (SMR) är under utveckling och kan bli mer kostnadseffektiva än dagens reaktorer. Teknologikutvecklingen talar för att Sverige vinner på att avvakta för att minska risken att bygga en lång serie onödigt dyra reaktorer.

Nilsson drar paralleller mellan våra resonemang och Tysklands knepiga situation, där energipolitiken präglats av omfattande subventioner av väderberoende elproduktion och nerläggning av kärnkraft. Tvärtom förespråkar vi mer marknad och mindre politik. Elmarknaden tjänar Sverige väl och landet har EU:s lägsta priser på elbörsen. Under de senaste åren har Sverige varit ett av de länder som bygger mest ny elproduktion i EU, trots små subventioner. Energimyndigheten räknar med att Sveriges årsproduktion av el når upp till 193 terawattimmar år 2026.

Enligt vissa scenarier skulle Sveriges elproduktion därutöver behöva öka med hela 150 terawattimmar om alla påtänkta energiintensiva projekt, såsom produktion av fossilfri järnsvamp, blir av och ska förses med el. Enligt Vattenfalls bedömning kostar ny kärnkraft 93–117 öre per kilowattimme. Betalningsviljan hos ny energiintensiv industri som ska sälja produkter på en global marknad, torde vara betydligt lägre. Det blir mycket dyrt för skattebetalarna om de ska betala mellanskillnaden. Vi förespråkar att marknaden ska avgöra hur mycket produktion och förbrukning som ska finnas i Sverige, och vi är emot en planekonomisk utbyggnad av produktion och förbrukning med omfattande statligt stöd. Risken för överinvesteringar är betydande.

Vi håller med om att ytterligare planerbar elproduktion vore bra, särskilt i södra Sverige. Dock anser vi att det främst är flexibel toppkraft som behövs i syfte att kompensera för bortfallet av väderberoende elproduktion när vinden inte blåser under längre perioder. I dagsläget är biobränsle antagligen det billigaste hållbara alternativet för sådan toppkraft.

BHS misstolkade begreppet vätgaslager i vår artikel. Vätgas har en central roll inom framtida energiintensiva industriprocesser. För att göra klimatneutral vätgas används fossilfri elproduktion. Produktionen av vätgas kan öka när elen är billig och sjunka när den är dyr, eftersom vätgas kan lagras. Många nya energiintensiva industrier kommer ha den här flexibiliteten, vilket minskar behovet av planerbar elproduktion.

BHS menar att svängmassan från ny kärnkraft är nödvändig för att upprätthålla en stabil frekvens i elnätet. Detta är en överdrift. Svängmassa kan även fås från jämförelsevis billiga nätkomponenter. I dag använder Svenska kraftnät främst energilager och flexibel förbrukning när brist på svängmassa uppstår. I en SNS-rapport förklarar vi hur marknaden för balans- och systemtjänster fungerar och hur den kan förbättras.

Avslutningsvis ser vi fördelar med ny kärnkraft, men dess bidrag till det svenska kraftsystemet är inte oersättligt. Det bör därför vara en prisfråga huruvida Sverige ska satsa på ny kärnkraft eller andra teknologier. Marknaden och dess aktörer är bäst lämpade att välja mellan alternativen och att ta investeringsbesluten, även om justeringar i regelverken behövs så att marknaden blir effektivare.

Pär Holmberg

Thomas Tangerås